

Statens Vegvesen Region Sør
Postboks 723 Stoa
4808 ARENDAL

Saksbehandler, innvalgstelefon
Andreas Røed, 32 26 66 14

Vedtak om tillatelse til utslipp av vaskevann fra Rallerudtunnelen og Ørgenviktunnelen på Rv 7

Statens vegvesen Region sør har søkt Fylkesmannen om tillatelse etter forurensningsloven¹ til utslipp av vaskevann fra Rallerudtunnelen i Ringerike kommune og Ørgenviktunnelen i Krødsherad kommune på riksvei 7.

Fylkesmannen gir tillatelse til utslipp på nærmere vilkår. Virksomheten skal betale kr 32 800,- for behandling av søknaden.

Vedtakene kan påklages av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtakene om tillatelse og gebyrfastsettelse ble mottatt.

Fylkesmannen i Oslo og Viken viser til søknad om tillatelse etter forurensningsloven datert 8. september 2017 fra Statens vegvesen Region sør, der det søkes om tillatelse til utslipp av rensset vaskevann fra Rallerudtunnelen og Ørgenviktunnelen på riksvei 7.

Vedtak om tillatelse

Fylkesmannen i Oslo og Viken gir Statens vegvesen Region sør tillatelse til utslipp av rensset tunnelvaskevann fra Rallerudtunnelen i Ringerike kommune og Ørgenviktunnelen i Krødsherad kommune på strekningen Sokna – Ørgenvika Rv. 7.

1. Fylkesmannen fastsetter nærmere vilkår for tillatelsen. Vi viser til vedlagt tillatelse.
2. Hjemmel for vedtaket er forurensningsloven § 11, jf. §§ 16 og 18.

Brudd på tillatelsen og forurensningsregelverket for øvrig er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79.

¹ L13.03.1981 nr. 6 Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven).

Bakgrunn

Rallerudtunnelen (2,8 km) i Ringerike kommune og Ørgenviktunnelen (3,7 km) i Krødsherad kommune ligger på riksvei 7. Arbeidene med tunnelene startet i 2011 og nye riksvei 7 Sokna-Ørgenvika åpnet 27. juni 2014. Veien har en ÅDT (årsdøgntrafikk) på 3000 biler per døgn, men kommer opp i 10 000 biler per døgn under utfart i helgene. I sammenheng med vask av tunnelene, har Statens vegvesen Region sør søkt om tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av rensset vaskevann. Vask av Rallerudtunnelen vil medføre utslipp til Langevatnet og Breidvatnet, mens vask av Ørgenviktunnelen medfører utslipp til Krøderen.

Under arbeidene med både Rallerud- og Ørgenviktunnelen ble det etablert rensebasseng under teknisk bygg på utsiden av tunnelene. Rallerudtunnelen har et høybrekk i midten av tunnelen, og det ble derfor etablert rensebasseng på både øst- og vestsiden av tunnelen. Ørgenviktunnelen har et jevnt fall på rundt 3 % mot Ørgenvika, og det ble derfor etablert rensebasseng ved utløpet av tunnelen mot Krøderen. Volum til rensebassengene ble tilpasset slik at de er store nok til å ta imot og lagre maksimal vaskevannsmengde som tilføres ved helvask på våren, og er dimensjonert med følgende våtvolum;

- Rallerud øst - 120 m³ med utslippspunkt i Langevatnet.
- Rallerud vest – 78 m³ med utslippspunkt i Breidvatnet.
- Ørgenvika – 267 m³ med utslippspunkt i Krøderen.

Statens vegvesen Region sør planlegger å gjennomføre vask av tunnelene 2-3 ganger i året. Utslippene av rensset vaskevann vil ved hver vask maksimalt være 160 m³ for Rallerudtunnelen (fordelt på to utslippssteder) og 200 m³ for Ørgenviktunnelen.

Høring

Utslippssøknaden fra Statens vegvesen Region sør har vært på offentlig høring i tidsrommet 29. oktober 2018 til 7. desember 2018, jf. forurensningsforskriften § 36-8. Høringen ble kunngjort i Ringerikes Blad og Bygdeposten, og ble forhåndsvarslet både sakens parter (jf. § 36-6), og andre enn sakens parter som vedtaket kan angå (jf. § 36-7).

Det kom fem uttalelser fra den offentlige høringen. Uttalelsene var fra:

- Buskerud Fylkeskommune
- Ruudsvassdragets Fiskeadministrasjon
- Astrid Berg Langvandsbråten
- Thrine-Lise & Elling Tryterud
- Egil Berg Bråtalien.

Etter høringsfristen gikk ut, ble uttalelsene oversendt til Statens vegvesen Region sør med frist til 4. januar 2019 for å komme med kommentarer til uttalelsene. Fylkesmannen mottok kommentarer fra Statens vegvesen Region sør 3. januar 2019.

Buskerud Fylkeskommune har vurdert utslippssøknaden opp mot miljømålene i regional plan for vannforvaltning for vannregion Vest-Viken 2016-2021. Fylkeskommunen vurderer at utslipp av tunnelvaskevann ikke vil medføre fare for forringelse av vannmiljøet eller medføre risiko for at miljømålet for resipientene ikke nås ved planperiodens utløp i 2021, så fremt det gjennomføres renssetiltak i form av oljeutskilling og at vaskevann har tilstrekkelig oppholdstid i sedimenteringsbassengene.

Fylkeskommunen ber også om at Fylkesmannen vurderer om punktutslippene fra tunnelvasking kan medføre risiko for uheldige, lokale miljøeffekter forårsaket av mikroplast, og at Fylkesmannen i så fall setter vilkår om tiltak for å redusere utslipp av mikroplast til resipientene.

Statens vegvesen Region sør skriver i sitt tilsvarende svar at mikroplast fra bildekk er vurdert å være den største/en av de største kildene til utslipp av mikroplast til vannmiljø. Vegdirektoratet jobber aktivt med å belyse denne problemstillingen mht. dokumentasjon av mengde mikroplast til utslipp og tiltak for å holde mikroplast tilbake. Ny kunnskap vil etter hvert gi informasjon som kan gi en sikrere vurdering av om rensesasseng for tunnelvask holder tilbake mikroplast fra bildekk og vegmerking i tilstrekkelig grad.

I forbindelse med undersøkelser av om økt hyppighet av feiing og tømning av sandfang kunne redusere forurensningstransport fra sterkt forurensede veier i Oslo, utførte NIBIO enkle flotasjonsforsøk med sandfangmasser, som indikerte en betydelig sedimentasjon og tilbakeholdelse av dekkpartikler. Rubber elastan som inngår i bildekk er tyngre enn vann, og må for en stor del antas å kunne sedimenteres i et rensesasseng for tunnelvaskevann med lang oppholdstid.

Vegvesenet understreker at det per i dag ikke finnes kvalitative analysemetoder for rubber elastan, og at det derfor ikke er mulig å sette eksakte krav eller vilkår for dette til resipientene.

Ruudsvassdragets Fiskeadministrasjon, Astrid Berg Langvandsbråten og **Egil Berg Bråtalen** hadde samme/identisk uttalelse til utslippssøknaden. De påpeker følgende i deres uttalelser:

- Søknaden er svært mangelfull og beskriver ikke konkret hvilke mengder med utslipp det søkes om.
- Notatet/søknaden har forskjellige antall utslipp pr. år i forhold til Statens vegvesen sin e-post/søknad.
- Oppsamlingsbasseng Rallerud vest virker ikke til å ha oppsamlingskapasitet for alt vaskevannet ved helvask.
- Renseprosessen er dårlig beskrevet. Dette gjelder også for hvor stor andel av det rensede vaskevannet i sedimenteringstankene som skal pumpes til vassdrag.
- Utstyr for å dokumentere utslippsmengder av mengde med vaskevann og farlige stoffer mangler.
- Utslipp av tilnærmet oksygenfritt vann til Breidvatnet skjer til Delingsbekken som ikke er vannførende hele året, men som er fiskeførende i nedre del.
- Statens vegvesen må samarbeide med/dokumentere til Ruudsvassdragets Fiskeadministrasjon om utslippene.
- Breidvatnet og Langevatnet er en del av nedslagsfeltet for Sokna Vannverk.
- Søknaden om utslipp må avslås i nåværende form.

Statens vegvesen Region sør hadde følgende kommentarer til høringsuttalelsene:

- Statens vegvesen søker om utslipp av rensed tunnelvaskevann til resipientene Langevatnet, Breidvatnet og Krøderen. Utslippsvannet skal være tilfredsstillende rensed, men det søkes ikke om faste utslippsvolumer for det enkelte utslippspunkt.
- Etablerte renseløsninger er bygd etter samme prinsipp som andre renseløsninger for tunnelvaskevann fra nye vegg-tunneler, og består av sedimenteringsbasseng, oljeoppsamlingsstank for tankbilvelt og oljeutskiller.

- Sedimenteringsbassengene har et tilstrekkelig volum til å gi innlagring av alt tilført vaskevann for rensing gjennom to måneders sedimentasjon, samt binding og nedbryting av trafikkskapt forurensning og såpeprodukter brukt under vaskeprosessen.
- I henhold til firma som utfører tunnelvask i Rallerudtunnelen brukes 240 m³ vann ved helvask og 200 m³ vann ved halvask.
- Det utføres to tunnelvasker årlig i Rallerud- og Ørgenviktunnelen, en helvask på forsommeren og en halvask på høsten. Det er ikke aktuelt med flere vaskeomganger.
- Rallerud vest har sedimenteringsbasseng på 78 m³, oljeoppsamlingstank for tankbilvelt på 40 m³ og oljeutskiller for vaskevann på 18 m³.
- Rallerud øst har sedimenteringsbasseng på 120 m³, oljeoppsamlingstank for tankbilvelt på 40 m³ og oljeutskiller for vaskevann på 18 m³.
- Ørgenvika har sedimenteringsbasseng på 267 m³, oljeoppsamlingstank for tankbilvelt på 40 m³ og oljeutskiller for vaskevann på 18 m³.
- Høybrekket i Rallerudtunnelen ligger 1091 meter fra utløp vest (mot Gol) og 1721 meter fra utløp øst (mot Sokna). Gitt et regnestykke med vannforbruk på 70 l/m og at 80 % av vannet tilføres renseløsningen, vil samlet volum tilført renseløsning Rallerud vest være 62 m³. Sedimenteringsbassenget på 78 m³ vil dermed kunne ta imot hele vaskevolumet.
- Volumene i sedimenteringsbassengene er tilpasset slik at de skal kunne lagre og rense alt vaskevann som tilføres renseløsningene.
- Renseløsningene er standard renseløsninger for vaskevann fra moderne vegtunneler, og for slike renseløsninger har det blitt dokumentert god renseseffekt for trafikkskapt forurensning og såpekomponenter i vaskevannet.
- Tunnelene på Rv. 7 Sokna – Ørgenvika har lav trafikkbelastning (i gjennomsnitt mellom 3000 og 4000 biler per døgn), noe som gir lavere konsentrasjoner av trafikkskapt forurensning enn tunneler med høyere trafikkbelastning.
- Renseløsningene skal opereres med 2 måneders oppholdstid før utslipp som angitt i driftsinstruksen. Rør for uttapping av bassengene ligger 0,5 meter over bassengbunnen, slik at sedimentert slam blir liggende. Akkumulert slam suges ut og fjernes årlig eller ved behov, og leveres til godkjent mottak.
- Forundersøkelsene av utslippskvalitet for renseløsning av tunnelvaskevann utført i Rallerudtunnelen i 2015, 2016 og 2017, har vist god kvalitet på utslippsvannet. Utslippet vil ikke gi endring av vannkvalitet eller biologiske forhold i resipientene.
- Delebekken har liten verdi som gyte- og oppvekstlokalitet for ørret, siden det er et vandringshinder rett oppstrøms Lomvika.

Vegvesenet oppsummerer i sitt tilsvarende at renseløsningene for Rallerud- og Ørgenviktunnelen er etablert i henhold til normale krav til renseløsninger for vaskevann fra moderne vegtunneler. Slike renseløsninger brukes for vegtunneler med langt større trafikk – og forurensningsbelastning enn på Rv. 7 Sokna – Ørgenvika. Forhåndsundersøkelsene i 2015, 2016 og 2017 har vist at renseløsning av vaskevann fra tunnelene har god kvalitet. En oppholdstid for vaskevann i renseløsningene på to måneder vil sikre god rensing, og akkumulert slam skal fjernes regelmessig og leveres til godkjent mottak. Utslippene vil ikke påvirke vannkvaliteten i Langevatnet, Breidvatnet eller Krøderen.

Thrine-Lise & Elling Tryterud stiller spørsmål til hvor rent – eller hvor forurenset renseløsning av vaskevann fra tunnelvask faktisk er. De stiller også spørsmål med hvordan og hvor vaskevann slippes, samt hvilke effekter vaskevann kan ha på vannkvaliteten og eventuelt berørt vegetasjon. Det gjøres også oppmerksom på at vassdraget er populært, og mye brukt til sportsfiske. Sokna JFF har leid fiskerett

og solgt fiskekort i området i mer enn 30 år. Tiltaket må derfor ikke resultere i negative konsekvenser for fiskemulighetene. Videre understrekes det at det bør følges opp med årlige målinger på vannkvalitet – der de første målingene gjennomføres før vaskevannet slippes til resipient.

Statens vegvesen Region sør hadde følgende kommentarer til høringsuttalelsene:

- Renset vaskevann fra tunneler vil kunne ha ulik utslippskvalitet avhengig av trafikkbelastning. For Rv. 7 med en lav trafikkbelastning (midlere trafikk på mellom 3000 og 4000 biler per døgn) gir etablert renseløsning en god utslippskvalitet. Dette har blitt dokumentert gjennom forundersøkelser gjennomført i 2015, 2016 og 2017, der alle miljøgifter i vaskevannet ble rensset til lave konsentrasjoner. Utslippet vil ikke påvirke vannkvalitet, fisk eller andre biologiske forhold i Langevatnet, Breidvatnet eller Krøderen.
- Ved Langevatnet slippes vannet ut for etterpolering gjennom et større myrområde før avrenningen når Langevatnet.
- Ved Delebekken slippes rensset tunnelvann ut i Delebekken, med avrenning videre til Lomvika og Breidvatnet.
- Breidvatnet og Langevatnet er solide resipienter, og det forventes ingen effekter på vannkvalitet eller vannlevende organismer i disse vassdragene.
- Fiskemulighetene og produksjon av fisk forventes ikke å påvirkes.
- Tiltaket er allerede i drift og dokumentasjonen må skje etterskuddsvis. Det ble imidlertid gjennomført et omfattende overvåkingsprogram i vassdraget før, under og etter anlegg, herunder prøvetaking i Delebekken og en rekke andre bekker. I tillegg ble det utført en fiskeundersøkelse i Rudselta.

Fylkesmannens vurdering

Generelt

På bakgrunn av at vask av Rallerud- og Ørgenviktunnelen vil medføre utslipp av vaskevann til Langevatnet, Breidvatnet og Krøderen, må Statens vegvesen Region sør ha en egen tillatelse etter forurensningsloven § 11. Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for denne type virksomhet.

Ved avgjørelse av om tillatelse skal gis og ved fastsetting av vilkårene, har Fylkesmannen lagt vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket sammenholdt med de fordelene og ulempene som tiltaket vil medføre. Fylkesmannen foretar en helhetlig vurdering der både forurensningshensyn, generelle miljøhensyn og alminnelige samfunnsmessige hensyn tas med i betraktningen. Ved fastsetting av vilkårene har Fylkesmannen videre lagt vekt på hva som kan oppnås med beste tilgjengelige teknikker.

Fylkesmannen vurderer også saken på bakgrunn av søknaden av 8. september 2017, allerede gjennomførte målinger og analyser av vaskevann, eventuelle høringsuttalelser og generelle krav til utslipp. Selv om utslippene holdes innenfor de fastsatte grenseverdiene, plikter Statens vegvesen Region sør å redusere utslippene sine så langt det er mulig uten urimelige kostnader. At forurensningen er tillatt utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

For å kunne følge opp vannforskriftens § 4 om miljømål for overflatevann, som sier at «tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at

vannforekomstene skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand», settes det stadig strengere krav til utslipp fra arbeid og aktiviteter knyttet til vann og vassdrag. I tillegg til kravene i forurensningsregelverket og vannforskriften, skal alle saker som berører naturmangfold ifølge naturmangfoldloven § 7 vurderes etter prinsippene i §§ 8-12 i samme lov. Det skal fremgå i beslutningen hvordan disse prinsippene er vurdert og vektlagt i saken.

Tillatelsen fritar ikke virksomheten fra plikten til å innhente nødvendige tillatelser etter andre lover, eller plikten til å overholde bestemmelser og påbud som gis med hjemmel i slike lover.

Vanntype, økologisk tilstand og vannkvalitetsmål

Resipientene (mottaksstedet for utslipp til vann) fra tiltaksområdet er Langevatnet, Breidvatnet og Krøderen. Langevatnet og Breidvatnet har avrenning til Rudselta som renner videre til Sogna. I Vann-nett (2018) er både Langevatnet (012-7364-L) og Breidvatnet (012-7358-L) registrert som kalkfattige, humøse og middels store. Begge innsjøene har en god økologisk tilstand, men vannforekomstenes kjemiske tilstand er ukjent. Krøderen (012-521-L) er karakterisert som en kalkfattig, klar (TOC 2-5) og middels til stor innsjø med en god økologisk tilstand. Den kjemiske tilstanden i Krøderen er også ukjent.

Langevatnet og Breidvatnet har avrenning til Rudselta (012-2644-R), som er en middels til stor, kalkfattig humøs elv med god økologisk tilstand. Den kjemiske tilstanden i Rudselta er ukjent. Rudselta har videre avrenning til Sogna midtre (012-2463-R), som er en middels stor, kalkfattig humøs elv med svært god økologisk tilstand. Den kjemiske tilstanden er ukjent.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 8 stiller krav om at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand.

I Miljødirektoratets database Naturbase (2018) er det registrert at det forekommer elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i Krøderen. Elvemusling er en art av særlig stor forvaltningsinteresse, som også er oppført som sårbar på Norsk Rødliste. Rett øst for utslippspunktet Rallerud øst (Langevatnet), er det også registrert en viktig naturtype under områdenavnet Langevannoset. Langevannoset er karakterisert som en rik sump- og kildeskog (gammel og rik gransumpskog), og er også en B-lokalitet. Dette betyr at naturtypen er viktig for biologisk mangfold.

Det forekommer ingen flere arter av forvaltningsinteresse eller naturtyper innenfor det aktuelle området, men deler av Sogna midtre er registrert som viktig for biologisk mangfold (B-lokalitet). Denne delen av Sogna er registrert under naturtypen kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti.

Fylkesmannen anser kunnskapsgrunnlaget som godt nok til å vurdere søknaden, jf. § 8 i naturmangfoldloven. På bakgrunn av tilgjengelig informasjon velger vi å legge mindre vekt på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9. Det vil forekomme utslipp til vann, men forutsatt at utslippene utføres som beskrevet i søknaden og i samsvar med vilkårene i tillatelsen, vurderer Fylkesmannen at det er liten risiko for alvorlige eller irreversible skader på naturmangfoldet.

Vi mener det er viktig å fokusere på at alle utslipp bidrar til totalbelastningen på en resipient. Ved fastsetting av grenseverdier for utslipp til vann legger derfor Fylkesmannen vekt på prinsippet om samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10. Fylkesmannen minner også om at det er tiltakshaver som skal dekke kostnadene ved å unngå og begrense skade på naturmangfoldet, jf. § 11 i

naturmangfoldloven. Statens vegvesen Region sør er også pliktig til å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, jf. § 12 i naturmangfoldloven.

Fylkesmannen understreker at all forurensning i utgangspunktet er uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor de fastsatte grensene, plikter Statens vegvesen Region sør å redusere utslippene sine så langt det er mulig uten urimelige kostnader. Det samme gjelder også for komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for i tillatelsen.

Fylkesmannens vurdering av utslipp til vann

Ved fastsetting av vilkår har Fylkesmannen lagt vekt på hva som kan oppnås med de beste tilgjengelige driftsmetoder og teknikker. I forbindelse med denne type virksomhet er lokaliteten allerede bestemt, og det er derfor ikke lagt vekt på å undersøke om det finnes bedre lokaliteter.

Fylkesmannen mener det er viktig å fokusere på at alle utslipp bidrar til totalbelastningen på en resipient, og at omfanget av utslippet skal ses i sammenheng med typen forbindelser som slippes ut. Ved tunnelvask gjelder dette utslipp av blant annet suspendert stoff, olje, såpe, tungmetaller og miljøgifter.

Det har blitt gjennomført vask av Rallerud- og Ørgenviktunnelen siden 2015. Ved tidligere tunnelvask har det blitt gjennomført målinger og analyser for aktuelle komponenter som forekommer i utslippsvannet. På bakgrunn av tidligere målinger og analyser er Fylkesmannen kjent med komponenter og konsentrasjoner som slippes til resipientene ved vask av tunnelene. Grenseverdier for utslipp av rensed vaskevann har derfor blitt fastsatt på bakgrunn av analyseresultatene og generelle krav til utslipp. Grenseverdiene for tungmetallene er satt til $10 \times$ AA-EQS, som tilsvarer $10 \times$ grenseverdien for kroniske effekter ved langtidseksponering, jf. Miljødirektoratets veileder *Grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota* (M-608/2016).

Det er ikke satt grenseverdier for såpe, da det ikke finnes tall for AA-EQS for de aktuelle stoffgruppene i såpe. Fylkesmannen gjør likevel oppmerksom på at vaske- og rengjøringsmidler kan inneholde stoffer som er helse- og miljøskadelige. Statens vegvesen Region sør plikter derfor å bruke rengjøringsmidler på en slik måte at utslippet ikke medfører kroniske effekter på vannlevende organismer ved langtidseksponering. Fylkesmannen har heller ikke satt grenseverdier for nitrogenforbindelser, men Statens vegvesen Region sør plikter å sikre at det ikke oppstår toksiske forhold i resipientene som følge av utslipp av vann med høy konsentrasjon av ammonium ($\text{NH}_4\text{-N}$). Virksomheten skal også til enhver tid gjøre det de kan for å begrense utslipp av mikroplast til resipientene.

Både olje, tungmetaller og miljøgifter kan i stor grad bindes i partikler, og ved rensning av suspendert stoff vil mye av dette fjernes fra utslippsvannet. Fylkesmannen har derfor satt krav til at oppholdstiden for vann i sedimentasjons- og rensbassengene skal minst være 4 uker, før vaskevannet slippes til resipient. Fylkesmannen understreker at rensed vaskevann må slippes ut på en sann måte at det ikke oppstår toksiske eller kroniske forhold i resipientene.

Vaskevann vil ikke bli sluppet kontinuerlig til resipientene, men kun under perioder der tunnelene vaskes. Vannet vil da bli sluppet ut samtidig etter minst 4 ukers opphold i rensbassengene. På bakgrunn av at rensing av vaskevann vil foregå på denne måten, har ikke Fylkesmannen satt krav til midlingstid på målinger av utslippsvannet. Det kan tas stikkprøver på alle aktuelle forbindelser i utslippsvannet. Statens vegvesen Region sør må derfor sikre at det tas nok prøver, og at alle prøver som tas er representative for virksomhetens faktiske utslipp.

Vi mener det er viktig at Statens vegvesen Region sør har kontroll på utslippet av tunnelvaskevann og konsentrasjoner av komponenter som slippes til miljøet. Fylkesmannen har derfor satt krav om at det skal gjennomføres prøvetaking på alle aktuelle parametere (pkt. 3.1 i tillatelsen) hver gang det gjennomføres vask og det slippes rensset vaskevann til resipientene. Virksomheten skal til enhver tid kunne dokumentere deres utslippskontroll, samt deres forurensningsbidrag til resipientene.

Fylkesmannen har også satt krav til rutiner for vedlikehold av sedimentasjons- og rensbassengene. Statens vegvesen Region sør skal i tillegg føre tilsyn ved utslippene sine, og gjøre en vurdering av hvorvidt det er behov for ytterligere overvåking av arbeidet.

Substitusjonsplikt

Statens vegvesen Region sør plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier (såpe). Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter Statens vegvesen Region sør å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.

Avfall

Fylkesmannen gjør oppmerksom på at slam fra sedimentasjonsanlegg kan være farlig avfall, og må leveres til godkjent mottak. Statens vegvesen Region sør må dokumentere hvor alle avfallsfraksjoner blir levert og at farlig avfall blir deklart gjennom www.avfallsdeklarerer.no.

Forhold til plan og samfunnsmessige hensyn

Etter forurensningsforskriften § 36-2 skal søknad om tillatelse inneholde en redegjørelse for forholdet til eventuelle oversikts- og reguleringsplaner. Planstrekningen Rv. 7 Sokna – Ørgenvika med tilhørende renseløsning ble vedtatt i Ringerike kommune 1. september 2011 (nr. 0605-315-1-Rv7-Sokna-Ørgenvika). I Krødsherad kommune ble planen vedtatt 22. september 2011.

Fylkesmannen legger vekt på at tiltaket er av samfunnsmessig betydning, da vask av både Rallerud- og Ørgenviktunnelen bidrar til å øke trafiksikkerheten på riksvei 7. Vask av tunnelene bidrar også til å forlenge tunnelenes levetid.

Konklusjon

Fylkesmannen gir Statens vegvesen Region sør tillatelse til utslipp av rensset vaskevann fra Rallerudtunnelen i Ringerike kommune og Ørgenviktunnelen i Krødsherad kommune på strekningen Sokna – Ørgenvika Rv.7. Utslippstillatelsen setter ingen tidsbegrensninger, men ved vesentlige endringer i driftsforhold eller utskifting av utstyr skal Statens vegvesen Region sør søke om endring av tillatelsen.

Vi mener at renseeffekten til renseløsningene begrenser risikoen for alvorlig eller irreversibel skade på miljøet og naturmangfoldet på en tilstrekkelig måte. Vi legger også vekt på at gjennomføring av tunnelvask er av samfunnsmessig betydning, og kan bidra til å øke trafiksikkerheten på riksvei 7. Fylkesmannen forutsetter at virksomheten drives i samsvar med vilkårene i denne utslippstillatelsen

og forurensningsregelverket for øvrig. Virksomhetens internkontroll, drift av renseløsningene, utslippskontroll, måleprogram og avfallshåndtering kan bli fulgt opp med tilsyn fra Fylkesmannen.

Vedtak om gebyr

Vi viser til Fylkesmannens varsel om gebyr datert 27. november 2018. Fylkesmannen har ikke mottatt noen uttalelser til varselet og vedtar følgende:

Statens vegvesen Region sør skal betale kr. 32 800,- i gebyr for behandling av søknaden. Hjemmel for vedtaket er forurensningsforskriften § 39-3, jf. § 39-4. Faktura med innbetalingsblankett ettersendes. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

Klagegang

Vedtakene om tillatelse og gebyr, kan av sakens parter og andre med rettslig klageinteresse påklages til Miljødirektoratet, innen tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29.

En eventuell klage skal fremsettes for Fylkesmannen i Oslo og Viken. Klagen skal angi hva det klages over, og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes, jf. forvaltningsloven § 32.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføring av vedtaket utsettes. Fylkesmannen eller Miljødirektoratet kan etter anmodning, eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute, eller klagen er avgjort. Avgjørelse av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages.

Kunngjøring

Fylkesmannen vil kunngjøre vedtaket i Ringerikes Blad og Bygdeposten, samt på Fylkesmannens nettsted www.fylkesmannen.no/ov. Statens vegvesen Region sør skal betale for kunngjøringen i avisene.

Med hilsen

Hilde Sundt Skålevåg
seksjonssjef

Andreas Røed
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Statens Vegvesen Region Sør

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av vaskevann fra Rallerudtunnelen og Ørgenviktunnelen på Rv. 7

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jf. § 16. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger gitt i søknad av 8. september 2017, samt opplysninger fremkommet under behandlingen av søknaden. Vilkårene framgår på side 3 til og med side 10. Tillatelsen gjelder fra 22. januar 2019.

Virksomheten må på forhånd avklare med Fylkesmannen i Oslo og Viken dersom den ønsker å foreta endringer i driftsforhold, utslipp med mer som kan ha miljømessig betydning og som ikke er i samsvar opplysninger som er gitt i søknaden eller under saksbehandlingen.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal virksomheten sende en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at Fylkesmannen i Oslo og Viken kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Virksomhetsdata

Virksomhet	Statens vegvesen Region sør
Beliggenhet/gateadresse	Tollbugata 2, 3044 Drammen
Postadresse	Postboks 723 Stoa, 4808 Arendal
Org. nummer (virksomhet)	974726971
NACE-kode og bransje	84.130 - Offentlig administrasjon tilknyttet næringsvirksomhet og arbeidsmarked

Fylkesmannens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer
2019.0029.T	0622.0018.01 0605.0160.01 0605.0161.01

Tillatelse gitt: 22.01.2019	Endringsnummer:	Sist endret:
Hilde Sundt Skålevåg seksjonssjef		Andreas Røed rådgiver

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt	Beskrivelse

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Telefon: 69 24 70 00

E-post: fmovpost@fylkesmannen.no

www.fylkesmannen.no/ov

Postadresse:

Postboks 325

1502 Moss

Orgnr. 974 761 319

Besøksadresse:

Statens Hus

Grønland 32, Drammen

Innholdsfortegnelse

Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av vaskevann fra Rallerudtunnelen og

Ørgenviktunnelen på Rv. 7	1
Endringslogg	1
1. Rammer	3
2. Generelle vilkår	3
2.1. Utslippsbegrensninger	3
2.2. Plikt til å overholde grenseverdier.....	3
2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig	4
2.4. Plikt til forebyggende vedlikehold	4
2.5. Tiltak ved økt forurensningsfare.....	4
2.6. Internkontroll	4
2.6.1. Risikovurdering og forebyggende tiltak.....	4
2.6.2. Avvikshåndtering	5
2.6.3. Krav til kompetanse.....	5
3. Utslippsgrenser	5
3.1. Utslipp til vann	5
3.2. Slam	6
3.3. Støy	6
3.4. Grunnforurensning	7
4. Kjemikalier	7
5. Avfall	7
5.1. Generelle krav	7
5.2. Næringsavfall	8
6. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning	8
6.1. Etablering av beredskap.....	8
6.2. Varsling av akutt forurensning	8
7. Utslippskontroll	8
7.1. Måling av utslipp til vann	8
7.2. Gjennomføring av målinger.....	8
7.3. Lagring av dokumentasjon fra utslippskontroll	9
8. Utskifting av utstyr	9
9. Ansvarskontroll	9
10. Eierskifte	9

11. Nedleggelse	9
12. Tilsyn	10
VEDLEGG 1	10
Liste over prioriterte miljøgifter, jf. punkt 2.1.	10

1. Rammer

Tillatelsen omfatter utslipp av rensed vaskevann fra Rallerudtunnelen i Ringerike kommune og Ørgenviktunnelen i Krødsherad kommune på riksvei 7. Utslippstillatelsen har ingen tidsbegrensninger, men ved vesentlige endringer i driftsforhold eller utskifting av utstyr skal Statens vegvesen Region sør søke om endring av tillatelse til Fylkesmannen. Dette gjelder også selv om utslippene ligger innenfor de fastsatte grenseverdiene etter at endringene er gjennomført.

Statens vegvesen Region sør må påse at det ikke tilføres mer vaskevann til renseløsningene enn hva de er dimensjonert for;

- Rallerud øst - 120 m³ med utslippspunkt i Langevatnet
- Rallerud vest – 78 m³ med utslippspunkt i Breidvatnet
- Ørgenvika – 267 m³ med utslippspunkt i Krøderen.

Hvis annet ikke er klart bestemt i denne tillatelsen, skal den ansvarlige til enhver tid drive virksomheten i samsvar med alle relevante krav i det gjeldene forurensningsregelverket.

2. Generelle vilkår

2.1. Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsen. Dette gjelder likevel ikke utslipp av stoffer på prioritetslisten, oppført som vedlegg 1 i tillatelsen. Disse stoffene er blant de mest helse- og miljøfarlige stoffene som er i bruk. Utslipp av disse stoffene er bare tillatt hvis utslippene er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning, eller annet er bestemt i tillatelsen, jf. punkt 3.1. *Utslipp til vann*. Virksomheten skal være spesielt oppmerksom på eventuell fare for utslipp av stoffene på prioritetslisten (vedlegg 1).

2.2. Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes, og variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte grenseverdiene skal ikke avvike fra hva som følger av normal drift i en slik grad at de kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

Selv om virksomheten overholder kravene i forurensningsregelverket, skal virksomheten arbeide kontinuerlig for å hindre at forurensning oppstår eller øker, og for å begrense forurensning som finner sted. For å unngå og/eller begrense forurensning og avfallsproblemer skal virksomheten ta utgangspunkt i den teknologien som ut fra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljøet og av økonomiske forhold gir de beste resultatene, jf. forurensningsloven § 2.

2.4. Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp skal virksomheten sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. Systemer/rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd punkt 7.

2.5. Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter virksomheten å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

2.6. Internkontroll

Virksomheten plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette¹. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at virksomheten overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Virksomheten plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Virksomheten plikter til enhver tid å ha oversikt over alle aktiviteter som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold.

2.6.1. Risikovurdering og forebyggende tiltak

Virksomheten skal vurdere om aktivitetene ved virksomheten kan medføre fare for forurensning av det ytre miljø, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd punkt 6, og vurdere resultatene opp mot akseptabel miljørisiko. Risikovurderingen skal være dokumentert, og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre forurensning av vann, grunn og luft, herunder utslipp av støy. Ved endringer i driften skal risikovurderingen oppdateres.

Virksomheten skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av forurensning, inkludert akutt forurensning, og de helse- og miljømessige konsekvenser forurensningen kan medføre. Med utgangspunkt i risikovurderingen skal virksomheten iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Virksomheten skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene, i form av en handlingsplan.

¹ Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften).

2.6.2. Avvikshåndtering

Avvik som er av en viss alvorlighet og/eller som er stadig gjentakende, skal avvikshåndteres i samsvar med bestemmelsene i internkontrollforskriften § 5, 2. ledd punkt 7. Dette inkluderer undersøkelser av årsakene til at avvikene har skjedd, vurdering og iverksetting av strakstiltak for å rette avvikene og iverksetting av avbøtende tiltak for å hindre at lignende avvik skal skje på nytt. Avvikshåndteringen skal dokumenteres skriftlig.

2.6.3. Krav til kompetanse

Virksomheten skal ha tilstrekkelig kunnskap om renseløsningen og tilhørende installasjoner for å overholde utslippskrav og slik at det ikke oppstår ulovlige utslipp eller at utslipp fører til skade på miljøet. Virksomheten skal råde over tilstrekkelig kompetanse til å vurdere miljørisiko for sin virksomhet. Alle som håndterer farlig avfall i virksomheten skal ha dokumentert opplæring i slik håndtering.

3. Utslippsgrenser

3.1. Utslipp til vann

Håndteringen av vaskevann fra tunnelene skal sikre at den totale påvirkningen fra aktivitetene ikke overskrider grensene under. Grenseverdiene gjelder for rensert utslippsvann, og prøvene skal tas som stikkprøver i renseløsningene før vaskevannet slippes til resipientene.

Parameter	Konsentrasjon	Enhet
Suspendert stoff	100	mg/l
Olje	20	mg/l
pH	6 - 8,5	
Bly (Pb)	12	µg/l
Arsen (As)	5	µg/l
Kadmium (Cd)	0,8	µg/l
Krom (Cr)	34	µg/l
Nikkel (Ni)	40	µg/l
Kvikksølv (Hg)	0,47	µg/l
Kobber (Cu)	78	µg/l
Sink (Zn)	110	µg/l
PAH ¹⁶	2,7	µg/l
Benzo(a)pyren	0,27	µg/l

Prøvetaking og konservering av prøver skal utføres i henhold til gjeldene standarder. Se for øvrig tillatelsens punkt 7.2 for gjennomføring av målinger.

Renset anleggsvann skal slippes ut på en sånn måte at det ikke oppstår toksiske eller kroniske effekter på vannlevende organismer. Det må derfor påses at utslippshastigheten på vannet tilpasses resipientforholdene.

Statens vegvesen Region sør må påse at oppholdstiden for vann i sedimentasjonsanlegg blir lang nok (minimum 4 uker), slik at mest mulig partikler sedimenteres i anlegget og grenseverdier overholdes. Dersom det vises tegn til nedslamming eller andre skader på resipient/akvatiske organismer skal tiltak straks iverksettes. Dersom anleggsvann har helse- eller miljøskadelige stoffer/egenskaper, eller utslippets innhold av suspendert stoff er for høyt til å tilfredsstillende kravene over, skal tiltak iverksettes for å forbedre renseprosessen. Hvis renseprosessen ikke forbedres skal anleggsvann samles opp og leveres til godkjent mottak. Vaskevannet skal også sikres tilstrekkelig oppholdstid for nedbrytning av såpestoffer.

Statens vegvesen Region sør skal sørge for at mest mulig mikroplast sedimenteres i sedimentasjonsanlegget og ikke følger utslippsvannet til resipientene. Dette skal sikres gjennom tilstrekkelig oppholdstid for vaskevann i renseløsningene.

Konsentrasjonen av såpe i utslippsvannet skal være slik at det ikke oppstår kroniske effekter ved langtidseksposering for vannlevende organismer. Virksomheten må også sikre at det ikke oppstår toksiske forhold i resipientene som følge av utslipp av vann med høy konsentrasjon av ammonium (NH₄-N). Dersom slike forhold skulle oppstå plikter virksomheten å gjennomføre avbøtende tiltak. Virksomheten skal justere pH på utslippsvannet dersom målinger viser at det er behov for det.

Utslipet skal ikke påvirke vannkvaliteten i resipienten slik at tilstandsklassen for resipienten blir varig endret. Den til enhver tid gjeldene veileder for tilstandsklassifisering av vann skal benyttes ved vurdering av tilstandsklasse.

Det skal gjennomføres inspeksjoner av rensenheter og tilknyttede installasjoner, for å sikre at utstyret fungerer som bestemt. Inspeksjonene skal loggføres og inngå i virksomhetens dokumenterte internkontroll. Det må påses at det brukes såpe som ikke er til skade på oljeutskillere, slik at disse også fungerer som forutsatt.

3.2. Slam

Slam fra sandfang, oljeutskiller, oppholdstank for vaskevann, sedimentasjonsanlegg eller lignende skal fjernes ved behov slik at renseseffekten til renseløsningen til enhver tid er optimal. Det skal utarbeides skriftlige rutiner for kontroll av eventuelle sedimentasjonsbasseng og oljeutskillere.

Virksomheten plikter å sørge for at slam og sedimenter, samt annet avfall leveres til godkjent deponi eller mottak.

3.3. Støy

Virksomheten har ikke søkt om utslipp av støy, og Fylkesmannen har derfor ikke satt noen vilkår for utslipp av dette. Vi forutsetter likevel at Statens vegvesen Region sør forholder seg til *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging* (T-1442/2016).

3.4. Grunnforurensning

Virksomheten skal være innrettet slik at det ikke skjer utslipp til grunnen som kan medføre fare eller ulempe for miljøet. Virksomheten plikter å ha oversikt over mulig forurenset grunn som finnes på anleggsområdet, herunder fare for spredning og eventuelt behovet for undersøkelser og tiltak. Forurensningsmyndigheten skal varsles hvis det er grunn til å anta at tiltak vil være nødvendig.

4. Kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og som hjelpekjemikalier, for eksempel begroingshindrende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler eller lignende.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal virksomheten dokumentere at den har foretatt en vurdering av kjemikaliens helse- og miljøegenskaper på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jf. punkt 2.6 om internkontroll.

Virksomheten plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter virksomheten å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.²

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke framstilles, bringes i omsetning, eller brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket³ og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

5. Avfall

5.1. Generelle krav

Virksomheten plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Virksomheten plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldene regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften⁴.

² Jf. Produktkontrollloven av 11.06.1979 nr. 79 § 3a.

³ Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH) av 30. mai 2008.

⁴ Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall av 1. juni 2004 nr. 930.

Dersom virksomheten medfører at det oppstår avfall eller farlig avfall skal dette avfallet leveres videre til godkjent mottak eller behandlingsanlegg senest ett år etter at det er produsert. Farlig avfall skal deklarerer på www.avfallsdeklarerer.no.

5.2. Næringsavfall

Næringsavfall må leveres til godkjent mottak. Dersom det er muligheter for at næringsavfallet kan nyttiggjøres, skal virksomheten forsikre seg om at bruken skjer uten at dette medfører nevneverdig skade eller ulempe for miljøet.

6. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

6.1. Etablering av beredskap

Virksomheten skal etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer. Beredskapen mot akutt forurensning skal øves.

6.2. Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles etter gjeldene forskrift⁵. Virksomheten skal også så snart som mulig underrette Fylkesmannen i slike tilfeller.

7. Utslippskontroll

7.1. Måling av utslipp til vann

Virksomheten skal gjennomføre målinger av utslipp til vann. Med målinger menes prøvetaking, analyse og/eller beregning. Målinger skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp, og skal omfatte komponenter som er regulert gjennom grenseverdier, jf. punkt 3.1 i tillatelsen.

7.2. Gjennomføring av målinger

Virksomheten skal etablere et måleprogram som inngår i virksomhetens dokumenterte internkontroll.

Måleprogrammet skal beskrive både prøvetaking, analyse og/eller beregning, herunder:

- Prøvetakings- og analysemetode.
- Valg av måleperioder/ - tidspunkt som gir representative prøver.
- Beregningsmodeller og utslippsfaktorer som benyttes.
- Beregning av usikkerhet i målingene for rapporteringspliktige komponenter.

⁵ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 9. juli 1992 nr. 1269.

Virksomheten er ansvarlig for at metoder og utførelse er forsvarlig kvalitetssikret, blant annet ved å:

- Utføre målingene etter Norsk Standard. Dersom det ikke finnes, kan internasjonal eller utenlandsk standard benyttes. Fylkesmannen kan etter søknad akseptere at annen metode blir brukt, dersom virksomheten kan dokumentere at den er mer formålstjenlig.
- Bruke akkrediterte laboratorier/tjenester når prøvetaking og analyse utføres av eksterne.
- Kvalitetssikre egne analyser ved å delta i ringtester.
- Redusere usikkerheten ved målingene mest mulig.

7.3. Lagring av dokumentasjon fra utslippskontroll

Virksomheten skal ta vare på alle prøveresultater og annen dokumentasjon fra kontrollen av driften. Opplysningene skal lagres i minst fem år, og de skal være tilgjengelig ved kontroll eller på forespørsel fra forurensningsmyndigheten, jf. forurensningsloven § 50.

8. Utskifting av utstyr

Dersom det skal foretas utskifting av utstyr i virksomheten som gjør det teknisk mulig å motvirke forurensninger på en vesentlig bedre måte enn da tillatelsen ble gitt, skal Fylkesmannen på forhånd gis melding om dette.

All utskifting av utstyr skal baseres på at de beste tilgjengelige teknikker med sikte på å motvirke forurensning skal benyttes.

9. Ansvarskontroll

Statens vegvesen Region sør er ansvarlig for at kravene i denne utslippstillatelsen blir overholdt. Tillatelsen fritar ikke virksomheten for plikt til å innhente tillatelser fra andre myndigheter for andre sider av virksomheten som gjelder for eksempel arbeidsmiljø, brann, elektrisitet, eksplosjonsvern eller smittevern.

Tillatelsen fritar ikke virksomheten for plikt til å betale erstatning for forurensningsskade, jf. forurensningsloven § 10 og kapittel 8.

10. Eierskifte

Hvis virksomheten overdras til ny eier, skal Fylkesmannen varsles om eierskifte så snart som mulig og senest en måned etter eierskifte.

11. Nedleggelse

Hvis et anlegg blir nedlagt eller en virksomhet stanser for en lengre periode, skal eieren eller brukeren gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis

anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til Fylkesmannen.

Fylkesmannen kan fastsette nærmere hvilke tiltak som er nødvendig for å motvirke forurensning. Fylkesmannen kan pålegge eieren eller brukeren å stille ytterligere garanti for dekning av framtidige utgifter og mulige erstatningsansvar.

Ved nedleggelse eller stans skal virksomheten sørge for at råvarer, hjelpestoff, halvfabrikat eller ferdig vare, produksjonsutstyr og avfall tas hånd om på forsvarlig måte, herunder at farlig avfall håndteres i henhold til gjeldende forskrift⁶. De tiltak som treffes i denne forbindelse, skal rapporteres til Fylkesmannen innen 3 måneder etter nedleggelse eller stans. Rapporten skal også inneholde dokumentasjon av disponeringen av kjemikalierester og ubrukte kjemikalier og navn på eventuell(e) kjøper(e).

Ved nedleggelse av en virksomhet skal den ansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand igjen. Dersom virksomheten ønskes startet på nytt, skal det gis melding til Fylkesmannen i god tid før start er planlagt.

12. Tilsyn

Virksomheten plikter å la representanter fra forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

VEDLEGG 1

Liste over prioriterte miljøgifter, jf. punkt 2.1.

Utslipp av disse komponenter er kun omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i punkt 3.1. *Utslipp til vann*, eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

Bromerte flammehemmere:	Vanlige forkortelser
--------------------------------	-----------------------------

⁶ Avfallsforskriftens kapittel 11 om farlig avfall

Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2` ,6,6` -tetrabromo-4,4` isopropyliden difenol)	TBBPA

Klorerte organiske forbindelser

1,2-Dikloreten	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ -C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ -C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ -C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ -C ₁₇)	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Triklloreten	TRI
Trikosan (2,4,4'-Triklor-2'-hydroksydifenyleter)	
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP

Enkelte tensider:

Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC

Alkylfenoler og alkylfenoletoksylder:

Nonylfenol og nonylfenoletoksylder	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksylder	OF, OP, OFE, OPE
Dodecylfenol m. isomerer	
2,4,6 tri-tert-butylfenol	

Polyfluorente organiske forbindelser (PFCs)

Perfluoroktansulfonat (PFOS) og forbindelser som inneholder PFOS	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Langkjedete perfluorente karboksylsyrer	
Perfluoroktansyre	PFOA
C9-PFCA – C14-PFCA	PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDoDA, PFTTrDA, PFTeDA

Tinnorganiske forbindelser:

Tributyltinn	TBT
Trifenyltinn	TFT, TPT

Polysykliske aromatiske hydrokarboner	PAH
--	-----

Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
---	------

Bisfenol A

BPA

Siloksaner

Dekametylsyklopentasiloksan

D5

Oktametylsyklotetrasiloksan

D4
